

Utviklingen av vannkvaliteten i Vansjø-Hobølvassdraget

Vansjø og dens nedbørfelt er blant Norges best overvåkede vassdrag, samtidig som det her gjennomføres omfattende tiltak mot forurensing. Overvåkingsdata fra 2010 er nå publisert både i en omfattende rapport¹ og i et mer forvaltningsvennlig faktaark². Overvåkingen viser at det er tegn til forbedring av vannkvaliteten i enkelte deler av vassdraget. Data fra dette vassdraget benyttes ikke bare av forvaltningen i Norge men også i flere nasjonale og internasjonale forskningsprosjekter. Det er Bioforsk og NIVA som har ansvaret for overvåkingen i oppdrag for Vannområdeutvalget Morsa.

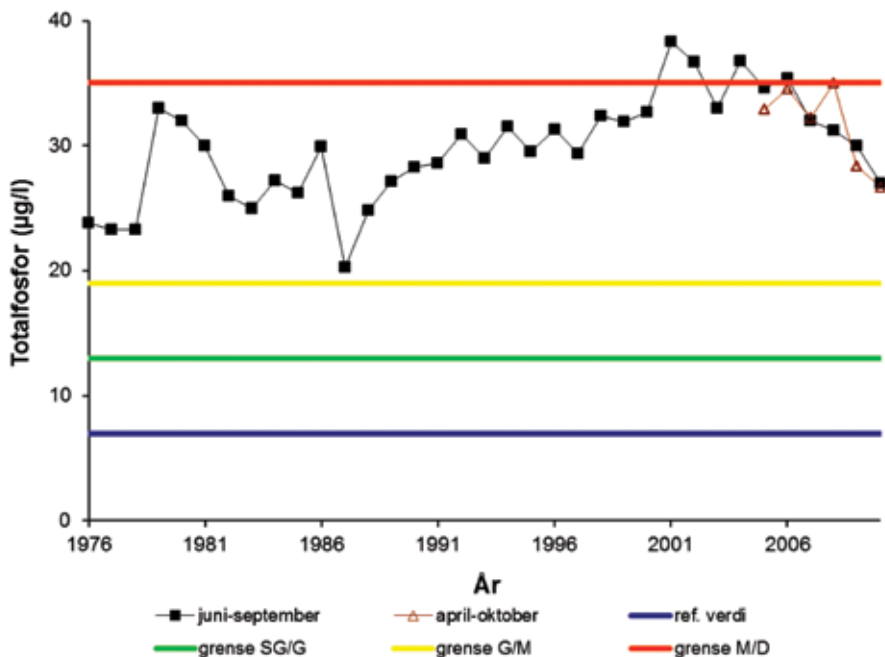
Vansjø-Hobølvassdraget, også kjent under navnet Morsavassdraget, drenerer til Oslofjorden ved Moss, og ble for noen år siden kjent for kraftig oppblomstring av giftige blågrønnalger, særlig i de vestre delene av innsjøen Vansjø. Bioforsk og NIVA samarbeider om overvåkingen av

bekker, elver og innsjøer i vassdraget, i oppdrag for Vannområdeutvalget Morsa og finansiert gjennom midler fra Klif. Overvåkingen i 2010 viste at vannkvaliteten i den vestre delen av innsjøen stadig blir bedre, figur 1. Samtidig har fosfornivået i bekkene i denne delen av vassdraget gått ned. I de siste årene har det vært gjennomført mange ulike tiltak i nedbørfeltet, og det er nå sannsynlig at disse tiltakene har gitt en positiv utvikling i denne delen av innsjøen. Det har heller ikke vært badeforbud i sjøen de senere årene, noe som er en god nyhet for de mange som bruker vassdraget til bading, båtliv og andre formål.

Imidlertid er tilførselene til det østre innsjøbassenget (Storefjorden) fremdeles høye, og her er derfor ikke vannkvaliteten blitt bedre. Hobølelva er den største tilførselselva og denne elva reagerer kraftig på variasjoner i værforholdene. Økt vannføring i elva gir blant annet økt erosjon i elvebredden, noe som fører til at fosforrike partikler transporteres ned til Storefjorden. Det har gått en rekke ras langs denne elva i senere tid, og det kan ikke utelukkes at klimaendringer kan

¹ Skarbøvik, E., Bechmann, M., Rohrlack, T. & Haande, S. 2011. Overvåking Vansjø/Morsa 2009-2010. Bioforsk Rapport 31 (Vol 6); 121 s.

² Vannområdeutvalget Morsa 2011. Tilstanden i Vansjø-Hobølvassdraget 2010. Fakta 2011.

Figur 1. Totalfossforinnholdet i Vanemfjorden fra 1976 til 2010. Sort linje viser gjennomsnitt for juni-september mens brun linje er for april-oktober. Grensene mellom de ulike økologiske tilstandsklassene er også vist.

bidra til ytterligere erosjon av fosforrikk jord i årene fremover. I 2010 var det også endel anleggsarbeid langs med elva som kan ha bidratt til høye tilførsler.

Overvåkingsprogrammet i Vansjø-Hobølvassdraget er ett av de mest omfattende i Norge, og gir bl.a. grunnlag for å utarbeide gode næringsstoffbudsjetter og til å kalibrere ulike modeller. Samtidig har det gitt forskerne stadig bedre informasjon om alle de usikkerhetene som knytter seg til å vurdere tilstanden i et vassdrag. I kombinasjon med det øvrige arbeidet som er blitt utført av Vannområdeutvalget Morsa har dette gitt en unik kunnskapsbasis som er til

nytte ikke bare i Norge men også i resten av Europa. For eksempel ble Bioforsk og NIVA i fjor med i et EU-finansiert prosjekt kalt Refresh (<http://www.refresh.ucl.ac.uk>). Fra norsk side er Vansjø-Hobøl med som demonstrasjonsfelt, hvor bl.a. kost-effekt av tiltak skal utredes. I april i år ble Refresh-prosjektets andre årlige møte gjennomført i Aberdeen, og det ble her klart at Vansjø-Hobøl, i kombinasjon med Bioforsks eget JOVA-forsøksfelt Skuterud, har verdifulle data som kan inngå i en europeisk sammenheng for å vurdere hvordan Vanddirektivet kan gjennomføres på best mulig måte.

Vassdraget har vært et pilotvassdrag for innføringen av Vanndirektivet i Norge og er ett av 30 norske vassdrag som er valgt ut til den første planprosessen. Faktaarket som er utviklet i forbindelse med overvåkingen av vassdraget i 2010 er laget for å gi brukerne en oversiktlig innføring i resultatene. Overvåking og rapportering er utført av Eva Skarbøvik,

Marianne Bechmann (elver og bekker), Thomas Rohrlack (Vansjø) og Sigrid Haande (5 andre innsjøer i feltet). De to første er ansatt ved Bioforsk og de to siste ved NIVA.

Kontaktperson: Eva Skarbøvik
Eva.skarbovik@bioforsk.no